

FÄLTKLUBBEN PÅ 1970-TALET - UTAN BRÅDSKA MOT NYA TIDER

Christian Hjort

Efter det avslappnat glada 1960-talet, det sista decenniet av den gamla akademiska tiden, kom eftertankens 1970-tal. Detta årtionde började förstås i realiteten redan 1968 och ledde, trots alla sina felslagna revolutioner, fram till omfattande reformer på universiteten. Dessa och deras institutioners idag ganska demokratiska styrelseskick är ju en produkt av de åren, liksom dagens sätt att inom forskningsvärlden tänka och arbeta mer på tvären än strikt uppifrån och ner. Hierarkierna mjukades alltså upp och denna liberalisering blev en viktig grund för vår idag avsevärt mångsidigare och relativt sett ganska effektiva forskning.

Men geologerna var knappast några barrikadkämpar i dessa avseenden. Kanske var det så att många av oss inte direkt brydde sig, eller kanske var det så att vårt yrkesmässigt långsiktiga perspektiv gjorde oss för smarta för att dras med i en vågrörelse som - självfallet - snart måste brytas och ersättas av sin antites? Vad vet jag, men faktum var att Lunds Geologiska Fältklubb utan större diskussion lät ett glatt 1960-tal följas av ett lika glatt 1970-tal, osv. Dom s k samhällstillvända föredragen blev knappast fler än förr och medan man på andra institutioner ofta övergick till att dricka vin och thé på sina samkväm, och där diskuterades reellt eller förment allvarliga frågor, så var på Fältklubbens eftersitsar de starka groggarnas mångfald helt obruten - trots att centrala påbud utifrån försökte verka i annan riktning. Kort sagt, en lång följd intressanta föredrag, framförda av lokala eller tillresta förmågor och handlande om allt från smaragdbrytning i Colombia, över astrologi och jordvärme till svenskarnas relationer med Atlantis, följdes av glada tillställningar där - som det hette - studenterna i en avspänd atmosfär fick tillfälle att lära känna sina lärare och andra något eller mycket äldre kolleger.

Erik Mohrén inleder

Decenniets första möte hölls den 13 februari 1970, kl 19.15, som vanligt på Geologiska Institutionen. Ordförande var Inge Tell och närvarande 32 personer. Föredraget hölls av den i Fältklubbssammanhang välbekante statsgeologen Erik Mohrén och handlade om kvartära nivåförändringar i Frankrike. Enligt protokollet illustrerades det med "ett flertal instruktiva färgbilder" och i anslutning till det "yttrade sig biträdande professorn Tage Nilsson". Grisen innehöll 11:50 kr, vilket var lite även på den tiden!

På hösten samma år, den 25 september, höll en Mr Dick Julian ett föredrag där han bl a förklarade varför man "mer och mer började intressera sig för möjligheterna att hitta olja i Europa". Detta var för bara 22 år sedan!

Inge Tell följdes så 1971 som ordförande av författaren till det här kapitlet, vilket ledde till en viss slagsida mot föredrag om Grönland (3 av totalt 7 det året)! Sedan kom Kennert Röshoff 1972, Björn Sundquist 1973-74 och Ronnie Liljegren som ordförande 1975-76. Alla utmärkta män! En märkesdag var så den 17 december 1976, då Anita Löfgren som andra kvinna någonsin valdes till ordförande (första kvinnliga ordförande var Ulla Regnéll). Anita följdes 1978 av Erik Lagerlund och när, inför 1979, den mångsidige men ej helt okontroversielle Leif Carserud valdes till ordförande, ja då hade så att säga Fältklubbens moderniseringsprocess nått långt. Då hade också, flera år tidigare (24/9 1971), stadgarna reviderats från att "endast svenska medlemmar äger rösträtt" till att endast "fullt betalade medlemmar" hade denna rättighet. Världen bankade på dörren och såväl institutionens invånare som Fältklubbens medlemmar var ju efterhand till inte oväsentlig del s k utlänningar.

LGF 80 år

Den 28 oktober 1972 firades klubbens 80-årsjubileum, med nyskjuten hare till middag på Dackegården. Dessförinnan hade en av klubbens veteraner, Sven Laufeld, hållit föredrag om Silur-Devon kommitténs vedermödor i Marockanska Antiatlas. Vi hade dessutom beskådat en jubileumsutställning. I denna ingick ett tema betitlat "Och några blevo odödliga". De flesta av dessa odödliga var klubbmedlemmar som fått äran att låna sitt namn åt något - ofta ganska litet - fossil. Ett undantag var dock Tage Nilsson, dåvarande professor i Kvartergeologi, vars namn åsatts ett fjäll på norra Spetsbergen. Det hade redan på 1950-talet namngivits av brittiska geologer, som tack för Nilssons arbete med devonska vertebrater därifrån, men märkligt nog hade ingen meddelat Tage Nilsson själv vilken ära som vederfarits honom. Detta fick han till sin häpnad veta först efter nästan 20 år - vid Fältklubbens jubileum!

Andra minnesvärda möten

Går man igenom mötesprotokollen slås man av föredragsutbudets mångsidighet, med inslag av både strikt fackgeologi inom olika sfärer, vetenskapshistoria, mer eller mindre rena reseberättelser och åtskilligt annat. Vill man notera sig några särskilt minnesvärda aftnar kan man t ex välja följande:

Den 29 september 1972 var en märkesdag i Skånes geologihistoria. Då höll tvenne hitresta danskar, Ole Larsen och Ivan Printzlau, föredrag om de skånska basalernas ålder - av dem då nyligen med hjälp av isotopstudier fastställd till huvudsakligen jurassisk, dvs väsentligt äldre än som tidigare antagits. Vid mötet deltog också deras mentor, geologiprofessorn m m Arne Noe-Nygaard och presentationen följdes upp med en balsaltkursion den 28 oktober med Printzlau som ledare.

Den 2 mars 1973 höll den från såväl radio & TV, som i hela den relevanta vetenskapliga världen välkände lundensiske entomologiprofessorn, glade sällskapsmänniskan och flitige Fältklubbsbesökaren Carl H Lindroth föredrag om "Den biologiska invandringen på ön Surtsey" - den nybildade vulkanön söder om Island. Bland mycket annat berättade han om hur 11 dristiga kvalster av en art som närmast förekom på Färöarna anlät till ön gömda i en sprucken grindstolpe, om hur en tomatplanta växt med god fart i jordvärmen bakom en sanddyn där någon forskare utträttat sitt sk större behov, osv. Även denna afton dröjde Carl H sig som sedvanligt länge kvar - dock ej så länge som några år senare då det hände som gav upphov till den så berömda historien om Carl H Lindroths strapatsfyllda hemfärd från Fältklubben!

Till julfesten den 17 december 1976 höll en annan Fältklubbsveteran, filosofie doktorn, flad-

Fältklubbens vinkypare, och tillika sexmästare, Carl-Olof Eriksson hjälper Gonzalo Vidal med val av dryck under en eftersits.

Per Adolf Herrlin med sitt dragspel under julfesten den 15 december 1973.

dermusspecialisten, vetenskapshistorikern, Lundensiasamlaren, historieberättaren m m Olof Ryberg föredrag. Det handlade om överliggaren och paleontologen Nils-Petter Angelin - till 100-årsminnet av dennes död. Ryberg, välkänd bl a för sin skröna om hur han under en audiens lyckats klippa en bit av skägget på patriarken av Konstantinopel utan att denne märkte det, som del i något vad eller liknande, höll vid middagen t o m tal till Angelin på latin. Under årsmötesförhandlingarna före själva föredraget hade ordföranden Liljegren, vilket inte var ovanligt på den tiden, läst upp namnen på de medlemmar som inte betalt medlemsavgiften (Lena Adrielsson, Arne Hilldén, Maurits Lindström, Ove Palmér, Gonzalo Vidal och Max Åmark) - på det att de innan middagen måtte få en sista chans. Medlemsavgiften då var 10:-.

Den 16 december 1978, likaledes en julfest, höll tidigare nämnde Sven Laufeld åter föredrag, nu kring gamla geologer och liknande personer - med filmvisning och ljudillustrationer. Bakgrunden var ett dokumentationsprojekt han drev som del i SGU:s museala verksamhet. Det äldsta ljudet kom från Sven Hedin, från en i London inspelad fonografrulle där den store resenären berättade om den berömda Taklamakan-expeditionen tre år tidigare, den då halva expeditionen omkom av törst! Efter föredraget gjordes ett försök av herrar Hjort

och Sundquist att hävda att ett av dem uppspelat band härrörde från en ännu äldre fonografrulle, med Otto Torells berömda tal om nedisningen av Nordeuropa, vid geologkongressen i Berlin 1875. Efter vissa initialframgångar avslöjades dock bedrägeriet, när den allvetande Olof Ryberg påpekade att fonografen uppfanns först ett par år efter den kongressen!

Så gick decenniet mot sitt slut och avslutades med julfesten den 15 december 1979, då den fd lundapaleontologen Stig M Bergström, mannen med norra halvklotets mest karakteristiska skratt, återvände till sina gamla jaktmarker med ett föredrag om "Ordovicium som jag upplevde det" - 100 år efter att Charles Lapworth uppställde systemet. Det följande julbordet avåts på Helsingkrona nation, av 68 personer. Grisen innehöll 31:25 och som vanligt kördes väl Per Adolf Herrlin fram på småtimmarna hem i taxi för att hämta dragspelet.

Därmed får vi lämna Fältklubbens 1970-tal, om vilket mycket mer kunde sägas - om exkursioner till Dalarna och Simrishamn, om temadagen kring Sand, Grus & Vatten, om styrelsemedlemmen som själv drack upp större delen av klubbens spritförråd, om de julfester där matresterna auktioneras bort till fantasipriser, osv. Men tillräckligt är nog!